

John Ford i *L'home que matà Liberty Valance*

Joan Ferrer Miserol

JAMES STEWART **JOHN WAYNE**

A JOHN FORD Production

The Man Who Shot Liberty Valance

VERA MILES · LEE MARVIN · EDMOND O'BRIEN · ANDY DEVINE · KEN MURRAY

Directed by JOHN FORD · Produced by WILLIS GOLDBECK · Screenplay by JAMES WARNER BELLAH and WILLIS GOLDBECK

PARAMOUNT RELEASE

John Ford possiblement sigui el cineasta més contradictori que hagi existit mai; però aquesta contradicció és més aparent que real. El que ver-taderament succeeix és que la seva consciència podia ésser fàcilment traïda pels seus grans amors. Fossin aquests, Irlanda, la religió catòlica, aspectes nacionalistes americans, l'exèrcit, la família etc. Però davant tot això hauríem de saber destriar i veure que, per exemple, entre el catolicisme de *The fugitive* i el positivisme de *Seven women* en hi ha diferències abismals. Mentres en el primer la seva "fe" és sols externa, formal i obligada pel tema de la pel·lícula, per la seva educació i el seu passat que per les seves creences reals; en el segon es nota una autenticitat en tot el que diu. És més creïble el seu esquerranisme

de *The grapes of wrath*, de quan ell estava en la seva plenitud física i mental, que no les seves col·laboracions a films de propaganda militar americana. Estudiant a fons la seva obra militarista es pot constatar que la gran admiració que sentia per l'exèrcit ve fonamentalment creada pel companyonia i la disciplina que allà s'hi donava. Companyonia que a la seva vida real i professional va practicar fins a les darreres conseqüències i disciplina que admirava per semblar-se tant a la seva; estricta en els rodatges i un desgavell en els moments d'oci. Però no cal recórrer tota la seva filmografia per estudiar-lo perquè hi ha una pel·lícula on se retrata sense amagatalls i és *The man who shot Liberty Valance*. Fou durant molts d'anys madurada i estudiada i no la va rodar fins que va gaudir de totes les possibilitats

de fer-la tal com ell volia. Vegeu i escoltau aquesta obra mestra, la més personal de tota la seva obra.

A *Liberty Valance* no hi ha representants de la religió ni de l'exèrcit. No perquè argumentalment no hi cabessin, sinó perquè no són fonamentals en el seu món; malgrat les seves parcials admiracions cap a ells, més formals i anecdòtiques que essencials i profundes. El nacionalisme americà està molt diluït i el desenvolupament polític seriosament qüestionat, fins el punt que el protagonista ha arribat a senador gràcies a una gesta que ell realment mai no havia fet. El que sí hi ha és la família, la natura, el possibilisme de molta gent, la dignitat molt significativa d'alguna altra, i sobretot l'amor, allò que està per damunt l'interès i l'intercanvi, possiblement l'eix fonamental d'aquesta pel·lícula i de

Liberty Valance és un compendi de tot el món interior de John Ford i a la vegada un resum de tota la seva estètica

tota l'obra fordiana. Però no hem d'oblidar que també hi ha l'admiració pel periodisme primitiu, que publicava la veritat posant fins i tot en perill la pròpia vida i contrastant fortament amb el periodisme modern, que amaga la veritat per no molestar les creences dels seus lectors. *Liberty Valance* conté les filies i fòbies del John Ford més profund, les més essencials, però deixa de banda les més superficials. John Ford veu com el progrés necessita de la llei i de l'ordre, però ell confia més en la calor dels homes i les dones, malgrat tots els seus errors, que en la fredor de la llei i dels polítics que la fan. És una mirada nostàlgica a un món que, a la seva manera, encara va poder tastar i que veu com és desplaçat per un altre de més segur,

més culte, més opulent, però que està basat en l'engany, per molt que a aquest engany se l'anomeni llegenda. L'únic que demana és que quan tornem a veure les seves pel·lícules, quan ell ja sigui mort, dediquem una flor, encara que sigui de cactus, al seu record. Com a home i com a cineasta, és a dir, com a artista.

Liberty Valance és un compendi de tot el món interior de John Ford i a la vegada un resum de tota la seva estètica. Consta d'un pròleg, de la història pròpiament dita contada en *flash back*, i d'un epíleg. Tota ella és un magnífic exemple del seu estil. John Ford, juntament amb el japonès Ozu, són els únics capaços d'expressar amb un sol pla fix, on res es mou, on sols hi ha objectes inanimats, el que en pin-

tura diríem una natura morta, sentiments, fins i tot, amb més profunditat, que a tota la resta de la pel·lícula. Malgrat la seva aparent quietud és com si fossin una explosió, una culminació de tots els sentiments de l'obra o d'una part d'ella. En el pròleg hi ha un pla fix del baül on hi reposen les restes de Tom. Malgrat a una primera visió pot passar desapercbut, quan ja coneixes la història, sents com allà hi ha tots els sentiments cap el món primitiu americà tan estimat per Ford, món que ja és mort. A l'epíleg es veu el mateix baül amb el cactus florit damunt, depositat allà per Hallie. Sents el mateix món, però aquí ja és estimat, recordat i honorat pel món modern. És la imatge despullada que ha sabut parlar. ■

